

Nr 81.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1917 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inlösen av besittningsrätten till kronoegendomen Bergshamra nr 1 i Stockholms stad och län.

(2:a avd.)

Uti en den 23 april 1917 avlåten, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad proposition, nr 306, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen medgiva att för återförvärvande åt kronan av besittningsrätten till kronoegendomen 1 mantal Bergshamra nr 1 i Stockholms stad samt Solna socken av Stockholms län med tillhörande lägenheter m. m. ävensom inlösen av hus å den till egendomen hörande lägenheten Johanneberg enligt två i statsrådsprotokollet intagna, därom träffade avtal må av de till inköp av skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark ävensom till inlösen av ströängar å kronoparkerna i Norrland och Dalarna avsedda medel av Kungl. Maj:t användas högst 507,600 kronor jämte 6 procent årlig ränta å 515,000 kronor från den 14 mars 1917, tills betalning sker. Ovan omnämnda i statsrådsprotokollet intagna avtal äro av följande lydelse:

»*Avtal.*

Mellan kungl. domänstyrelsen för Kungl. Maj:t och kronan, nedan kallad kungl. styrelsen, å ena, samt undertecknad greve Nils I. J. Barck, nedan kallad greve Barck, å andra sidan, är följande avtal träffat.

1) Greve Barck, som för närvarande enligt Kungl. Maj:ts i bestyrkt avskrift detta avtal bilagda dom den 11 december 1891 innehar besittningsrätten till det uti samma dom närmare angivna hemmanet Bergshamra nr 1 ett mantal i Solna socken — sedan slutet av 1860-talet delvis införlivat med Stockholms stad — med

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 10 saml. 50 häft. (Nr 81—82). 1

tillhörande lägenheter, avstår för egen del och å den år 1822 avlidne presidenten, greve Nils Barcks övriga efterkommandes vägnar till Kungl. Maj:t och kronan denna besittningsrätt med allt vad till densamma lagligen hör eller tilläggas kan — däribland även de för egendomen i kungl. statskontoret nedsatta expropriationsmedel.

2) Alla å egendomen befintliga greve Barck tillhöriga hus och anläggningar skola vid besittningsrättens övergående utan ersättning tillfalla Kungl. Maj:t och kronan.

Häriifrån undantagas dock dels byggnaderna å lägenheten Johanneberg, om vilka särskild, såsom villkor för detta avtals uppfyllande gällande överenskommelse är träffad, och dels byggnaderna å lägenheten Sofielund, varom här nedan vidare förmäles.

3) Greve Barck och hans rättsinnehavare förbehållas rätt att under femtio år, räknat från den dag Kungl. Maj:t och kronan enligt detta avtal tillträder besittningsrätten, avgiftsfritt nyttja lägenheterna Sofielund och Fridhem eller den del av egendomen, som är belägen söder om Älkistekanalens och väster om Stockholm — Rimbo järnväg samt å bifogade kartsnitt är utmärkt med röda gränslinjer. Vid besittningstidens slut återfalla dessa lägenheter jämte därå då befintliga hus och anläggningar till Kungl. Maj:t och kronan utan ersättning.

Å dessa lägenheter växande träd få icke av greve Barck eller hans rättsinnehavare fällas, med mindre de äro döda eller deras borttagande finnes nödigt för beredande av plats för nybyggnad; ett dylikt fällande av träd skall alltid föregås av en anmälan därom till kungl. styrelsen, som äger om trädens tillgodogörande för statsverkets räkning förordna.

4) Det mellan framlidne greve Casimir Lewenhaupt och greve Barck den 23 april 1898 ingångna, den 14 mars 1919 utlöpande arrendekontraktet angående viss del av Bergshamra skall, i vad det avser tiden intill nyss nämnda dag, av Kungl. Maj:t och kronan övertagas.

5) I ersättning för vad greve Barck för egen och framtida rättsinnehavares del enligt förestående punkter avstår betalar Kungl. Maj:t och kronan 500,000 kronor att avsättas till ett penningfideikommiss att förvaltas enligt grunder, som må bliva vederbörligen bestämda.

Det åligger greve Barck att ofördröjligen i vederbörlig ordning söka tillstånd till fideikommissrättens överflyttande å sagda penningfideikommiss ävensom begära föreskrifter över fideikommisskapitalets förvaltning för dylikt fall. Skulle sådana föreskrifter ännu icke vara meddelade vid tiden för ifrågavarande beloppes gäldande, må kronan äga deponera detsamma för vederbörlig rättshavares räkning i bank, där det sedermera får i enlighet med sedermera behörigen givna föreskrifter lyftas.

6) Denna ersättning bör av Kungl. Maj:t och kronan erläggas eller deponeras den 14 mars 1917, och skall Kungl. Maj:t och kronan, som sagda dag skall äga att tillträda besittningsrätten, utgöra alla därefter för egendomen förfallande utskylder.

7) Skulle ersättningsbeloppet bliva av Kungl. Maj:t och kronan erlagt eller deponerat först efter nämnda den 14 mars, och dess tillträde till besittningsrätten i följd därav bliva framflyttad — tillträdet skall nämligen ske samtidigt med ersättningsens erläggande — skall avtalet icke desto mindre gälla, men Kungl. Maj:t och kronan vara skyldig å ersättningsbeloppet gälda ränta efter sex för hundra om året

från samma 14 mars, tills likviden skett; och skall greve Barck vara pliktig till Kungl. Maj:t och kronan redovisa vad av egendomen influtit efter samma dag.

8) Detta avtal är för greve Barck oryggligt gällande till den 1 juli 1917.

9) Detta avtal är från kungl. styrelsens sida ingånget under förbehåll dels av Kungl. Maj:ts godkännande, dels ock därom att nödiga medel av riksdagen ställas till Kungl. Maj:ts förfogande. Skulle Kungl. Maj:ts godkännande ej lämnas före den 1 juli 1917, är avtalet att anse såsom förfallet.

10) Greve Barck befullmäktigar genom detta avtal vice häradshövdingen L. Olbers att med för greve Barck bindande verkan å hans vägnar mottaga i detta avtal avsedda meddelanden och likvid.

För Kungl. Maj:t och kronan:

Karl Fredenberg.

Nils I. J. Barck.

(Sigill.)

S. I. Åbergsson.

Greve Nils Barcks egenhändiga namnteckning bevittnas av undertecknade på en gång närvarande vittnen:

Augustin Beck-Friis.

Legationsråd vid Kungl. Maj:ts
beskickning i Paris.

Stig Rålamb.

Militärattaché vid Kungl. Maj:ts
beskickning i Paris.»

»Mellan kungl. domänstyrelsen för Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt greve Nils I. J. Barck, å andra sidan, är följande avtal träffat.

Byggnaderna å lägenheten Johanneberg under kronoegendomen Bergshamra, vilka undertecknad greve Barck tillöst sig först hösten 1915 och således ej ingått eller kunnat ingå i de beräkningar, som legat till grund för kungl. domänstyrelsens erbjudande den 3 oktober 1914 i fråga om avstående av besittningsrätten till nämnda kronoegendom, överlätas härigenom å Kungl. Maj:t och kronan mot en köpeskilling av 15,000 kronor att till undertecknad greve Barck eller hans befullmäktigade ombud erläggas jämte sex procent ränta för år räknat från den 14 mars 1917, så snart Kungl. Maj:t därtill anvisar nödiga medel.

Detta avtal är å ömse sidor ingånget under förutsättning att kronan i enlighet med samtidigt härmed upprättat avtal inlöser omförmälda besittningsrätt; skulle ej sådan inlösen komma till stånd, förfaller alltså detta avtal till all kraft och verkan.

För Kungl. Maj:t och kronan:

Karl Fredenberg.

Nils I. J. Barck.

(Sigill.)

S. I. Åbergsson.

Greve Nils Barcks egenhändiga namnteckning bevittnas av undertecknade på en gång närvarande vittnen:

Augustin Beck-Friis.

Legationsråd vid Kungl. Maj:ts
beskickning i Paris.

Stig Rålamb.

Militärattaché vid Kungl. Maj:ts
beskickning i Paris.»

Beträffande utredningen i detta ärende tillåter sig utskottet hänvisa till innehållet i berörda statsrådsprotokoll.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande:

Jag anser synnerligen önskvärt, att det nuvarande ålderdomliga besittningsrättsförhållandet till ifrågakvarande kronoegendom må upphöra och egendomen återvinnas till kronans fria disposition. Dess närbelägenhet till huvudstaden gör densamma icke blott värdefull för tomt-upplåtelser och liknande ändamål utan kan möjligen även göra densamma användbar för speciella statsändamål.

Då, såsom justitiekanslersämbetet framhållit, föga sannolikhet finnes, att med hänsyn till de av Kungl. Maj:t år 1820 meddelade bestämmelser angående successionen i besittningsrätten denna rätt skall inom överskådlig tid återfalla till kronan på grund av brist på berättigade besittningsrättshavare och det icke heller kan förutsättas, att besittningsrätten skall av annan anledning, utan innehavarens medgivande, återgå till kronan, anser jag det ändamålsenligt och välbetänkt att genom frivillig överenskommelse nu återvinna sagda rätt.

Det förslag i detta hänseende, som efter ganska långvariga förhandlingar nu föreligger, synes mig från kronans sida antagligt. Även om genom detsamma väsentliga fördelar beredas besittningsrättshavaren, såsom justitiekanslersämbetet närmare utvecklade, bör det, såsom ämbetet i likhet med domänstyrelsen ock framhåller, ej förbises, att de fördelar kronan erhåller också äro stora. De komma att med säkerhet i framtiden te sig ännu mer betydande. För närvarande utgör ju kronans arrende av egendomen endast omkring 300 kronor.

I avtalsvillkoren ingår, att kronan skall erlägga 500,000 kronor för besittningsrättens återförvärvande samt 15,000 kronor för vissa byggnader å lägenheten Johanneberg jämte 6 procent ränta å dessa belopp från den 14 mars 1917, tills betalning sker. Då i köpet skola inbegripas i statskontoret inestående expropriationsmedel till belopp av något mer än 7,400 kronor, blir kronans nettoutgift allenast 507,600 kronor, i avjämnat tal. Det torde under vanliga förhållanden hava varit naturligast, att, då utgivandet av detta belopp icke läser kunna anses såsom en vanlig driftkostnad för statens domäner, särskilt anslag till dessa utgifter begärts av riksdagen. I betraktande av de mycket stora krav, som nu för olika ändamål ställas på statskassan, har jag emellertid ansett detta böra om möjligt undvikas. Jag har då fäst min uppmärksamhet vid att, därest efter besittningsrättens återförvärvande försäljningar av mark från egendomen komma att äga rum, de inflytande köpeskillingarna skola liksom andra försäljningsmedel för till statens domäners fond

hörande egendomar användas till inköp av skogsmark m. m. Det synes då ligga rätt nära till hands, att löseskillingen för besittningsrätten m. m. må utgå av de medel, som nu finnas disponibla för sistnämnda ändamål och vilka lämna tillgång därtill. Då här icke direkt är fråga om förvärv av skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark, bör emellertid riksdagens medgivande inhämtas till en dylik användning av dessa medel.

Då utskottet icke funnit någon anledning till erinran mot ifrågasvarande framställning, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 14 maj 1917.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Närvarande: se utlåtande nr 79.
